

סרטים

רצח עם

החנות ברחוב הראשי (בן־יהודה, תל־אביב; צ'כוסלובקיה) האיש הקטן, שהולך כל בוקר לעבודה וחוזר ממנה כל ערב, היה מוכן בהחלט שהיה לו אוטו כמו זה של שכנו, גם אשתו הייתה מאושרת יותר אילו היו לה יותר שמלות ותכשיטים, או כובע יפה כמו שיש לחברה שלה. אבל אין להם כל זה, והם אנשים הגונים, המרוויחים את לחמם ביושר. הם מסתפקים במה שיש להם.

יום אחד מגיע אליהם חוק חדש, המתיר להם לקחת לעצמם את החנות של השכן, שהוא יהודי. הם אנשים הגונים. אין להם שום דבר נגד השכן היהודי שלהם, אבל האשה רוצה מאוד תכשיטים חדשים, והחוק מרשה להם לוקחים את החנות. וכך מתחיל רצח של עם.

ההיסטוריונים והסופרים של התקופה ה־אחרונה כתבו על כך הרבה כרכים. דירנמאט היאר את זה בביקור הגברת הזקנה בחוק מזועזע.

הבמאים קרר וקלוס אינם מחדשים את

לא ירדנים ולא אויבים. הם לא הופכים את היהודיה ואת הצ'כי הצעיר לירדנים. אילו היו ירדנים היה זה סיפור על מקרה פרטי של ידידות בין גוי ליהודיה. הם לא הופכים אותם לאויבים מאותה הסיבה.

הם עושים מהם שני אנשים החיים זה ליה זה כמו שני אנשים. הם לא ירדנים ולא אויבים, לא שונאים האחד את השנייה ולא אוהבים האחד את השנייה. הם שני בני אדם, והיחסים ביניהם, גם אם אינם קיימים, הם יחסים שבין שני בני אדם. הבמאים השתמשו באמצעי הקלאסי של תיאטרון האוונגרד כדי לנתק כל אפשרות של הבנה בין השניים. האשה, לא רק שהיא יהודייה וזקנה, היא גם חרשת, היא לא מבינה מה שאומרים לה, היא חיה בעולם אחר, ואינה יכולה להתקשר עם אנשים מהעולם הזה.

בניגוד לתיאטרון האוונגרד הם מעלים בעזרת תיאור חסר הקומיקציה משהו שמעבר לה — הודאה של אדם אחד בקיומו של אדם שני, וכבוד לקיום הזה.

אבל התהליך שעדיין לא התדלדל נמשך. השוחד שקיבל הצעיר הצ'כי, וכל הצעירים הצ'כים והלא צ'כים האחרים, עבור שתיקתם, ממשך למלא את תפקידו. כשכל היהודים מוצאים לכיכר המרכזית ביום אפור, המצור להם בצילומים קודרים, נוראים, דרך חלון בחנות, אין לברטקו ברירה אלא לדחוף את הזקנה שלו החוצה, לכיכר. המעבר של המצלמה מהיהודים והיהודיות עם ילדיהם ומזוודותיהם בכיכר, אל הפנים הסרי ההבטה של הזקנה והמבט השיכור העייף של הצ'כי הנמצא איתה, התמונה בה היא פתאום תופסת מה קורה ושואלת אם זהו פוגרום, הקולות הנוראים של הנאצים המולכים את היהודים לרכבות, והקריאות של האשה שאיבדה את בנה, כל אלה מהווים הקמה מעוררת צמרמורת למעשה הסופי.

לא חשוב שהוא מתחרט על המעשה לפני ואחריו. לא חשוב שהוא בעצם לא ביצע אותו, ושהזקנה בבית. המעשה נעשה בתוכו, במחשבה, בכונה, והמוות המקרי של הזקנה מהווה בעצם סיכום קצר של המעשה כולו — רצח בכונה תחילה, ובתום לב.

אידה קמינסקה, בתור האלמנה הזקנה, הכניסה לתפקיד שלה את הנשמה של כל היהודיות הזקנות שהיו ויהיו אי פעם. היא קיבלה על זה את הפרס הראשון למשחק בפסטיבל קאן. יוסף קרונר עשה אפילו יותר ממנה בתפקיד של הגוי, והבמאים קרר וקלוס הפכו את הסרט שלהם לחוויה שכל איש בארץ הוא צריך לעבור אותה.

יומן החדשות

להזר של קאמי יקרה מה שקרה לכל חבריו בני האלמות. הוא עומד להפוך לסרט. ויסקונטי היפך במשך חודשים שחקן שיוכל לשחק את הגיבור של קאמי, ובשבוע האחרון הוא הצליח למצוא סוף־סוף את השחקן היחידי שאינו מתאים לתפקיד, את אלן דילון. אומרים שזה היה האמצעי היחידי כדי לשכנע את אלן דילון שיעזוב במנוחה את המלטה. הוא רצה לשחק אותו בגירסה מוסרטת חדשה. מה שקרה למרצלו מוסטי

רואני באורבן העשירי קרה לדיירק בוגארד במודסטי בליז. הוא הפך בלוגי די. ג'ן לוק גורדאר אינו מתעניין. זה עתה הוא סיים את פירו המסוגע שלו וכבר הוא הולך להסריט את חיי ההרפתקאות של ישו. מרלן דיטריך עדיין חיה. עובדה, היא הגיעה ללונדון בסיבוב ההופעות שלה, ושם אמר לה איהה בריטי אחר בבימוס: "חשבת אותך להרבה יותר זקנה". אבל זה בדיוק מה שאני. היא ענתה לו. לאחר קתריין (מטריות שרבורג) דנב ופרנסואז (ה־רפתקאות בריו) דורליאק הוציאה ה־אמא דורליאק בת חדשה לשוק, את סילי בי דורליאק. היא ענתה לו. לאחר קתריין להיות שחקנית, כמו האחיות הבכירות שלה, אבל היא מוכנה להראות כבר את פני המלאך שלה לעיתונים. עם שלוש הצלחות כאלה כדי לאמא דורליאק ללכת מהר ולהמשיך ללדת עוד. דבר נורא קרה בשבוע שעבר. פראנק סינמרה קיבל הקשנוס בצוואר. החברה שלו, מואה פארן, יושבת עכשיו למראשותיו וסועדת אותו בחוליו. האומה האמריקאית כולה עוקבת בחרדה אחרי מה שהיא עושה שם.

סילבי דורליאק פני מלאך לעתונים

המוזיאון שבנה טדי קולק לישראל, חזר

ב ימים אלה הקדיש יומון הארץ ארבעה דונם נייר לשיר הלל שכתב שבתאי סבת לטדי קולק. טדי הקים את מוזיאון ישראל במו ידיו. לבדו עשה את המלאכה. טדי מסוגל להרים שפופרת ב־עשר בלילה, בחשינגטון, ולטלפן לאלן דאלס ולשאל מה הולך הלילה אלן בויז" ולהיות מוזמן בו במקום. כל אדם אחר היה מסתפק בזה, אך לא ככל אדם טדי. הוא מגיע למסיבה ויוצא עם ג'קסון פולק ביד (150 אלף דולר). אחר כך מתברר שקסם הצד האחד קטן מנכונות הצד השני, וכך נולד גורקי. גורקי צייר חשוב, אך מחירו בדולרים פחות. אחר כך מתברר שגם עם הגורקי יש בעיות אך לא אלמן ישראל: יש בילי (רוז) יש ג'אק (ורנר) ויש בוודאי גם יוציק (רוך־פלר). טדי מפגיש לארוחת בוקר רגילה שני נשיאים גדולים שלא הכירו עדיין זה את זה, ועוד מספיק להוציא מהם איזה רמברנדט קטנטן למען מדינת ישראל ועמה.

מלכים יורדו מכסאותיהם אם לא יבטיחו תמונות למוזיאון ישראל. טדי ודע איך נוהגים עם אנשי־שם. מפעל חייו של טדי יכלול, אליבא דטבת, ברשימת ה־פלאים של הדור: הפרחת השממה, ה־קיבוצים, מפעל המים הארצי, ואולי חוק לשון הרע — שגם הוא פינמן ישראלי, ואחד מפלאי המשפט העולמי העתידי ל־שמש מוקד תיירות עצום, אם גם בכיוון ההפוך.

אם ההיגיון קבע אותנו על המפה ה־

מפסליו, דינו... וכה הלאה. הנוסח נדחק הצידה, ונוסח אחר, מליצי לא פחות כ־נראה, נשלח במקומו. טדי יודע היטב מה רוצה אדם גדול, מה חולשותיו, מה גודל כיסו וכיצד לקרב את החולשה לכיס. הוא יודע מה לתת, מה ניתן כבר, מה יש ומה אין. יש לו רישום מדויק וכרטיסיה של מת־

טדי בוי יוצר תרבות

עולמית, הרי עתיד המוזיאון החדש לגטוע אותנו בחלל.

כיצד להחניף וזחנחן

מוזיאון ישראל הוא נושא לגאווה לאומית. הממשלה, טוען סבת, לא היתה מצליחה להקימו. לכן יש לנו טדי (ש־היה אז מנהל משרד ראש הממשלה). במאמר מוסגר ניתן לומר למר סבת, ש־אין כל צורך שממשלה תקים מוזיאון. מעט פעמים הקימו ממשלות מוזיאונים, ומוזיאון אינו מעשה כיבוש שממה כחבל הבשור או דימונה, ומוטב שיעסקו ב־ענייני אמנות אנשים הרחוקים מעסקי פוליטיקה ומדיניות. וזה כולל אולי אפילו מנהלי משרדי ראשי ממשלה.

סבת מתאר בצבעים סוערים כיצד התל־הב טדי רלעיון הקמת המוזיאון, כיצד הולאמו תכונותיו הטרומויות (שהן הלא רכוש העם) למיבצע. טדי מסוגל לחבר מכתבים נמלים בלא להניד עפעף, ויחד עם מויש פרלמן כמעט ושלחו מכתב בנוסח זה לבילי (רוז): "אילו אמר עלינו בילי דברים יפים ולא בא לבקרינו, דיינו; אילו בא לבקרינו ולא נתן לנו

נות שניתנו, ושל מתנות שראויות להתן. היות וטדי היה מנהל משרד ראש הממשלה בישראל, הרי קיימת אצלו הפרדה מוחלטת בין גויים ליהודים. ליהודים כרטיסיה לב־נהכשרה. לגויים כחולצה־טרפה. לטדי יש אולי כסיות ירוקות כדי שלא לגעת ב־כרטיסיה היהודית מיד לאחר שנגע בכרטיסיה הגויית, מחשש טריפה. אך זו ספקו־לציה. טדי, מספר לנו סבת, יודע כיצד להחניף ואיך לחנחן. הוא מומחה לחיי הנפש ולתהפוכות רוחם של המליונרים שלו. לרבים בהם יש ממש "קרש" עליו. (כלומר, הם מאוהבים בו, לא פחות ולא יותר).

את מר וורנר מן הסרטים ניסו לצוד בעזרת בן־גוריון. טדי תרם את הזקן ל־משימה. המשימה לא עלתה יפה, אך לא אלמן טדי. לא אלמן ישראל.

קולק מצויד בחיובים מיוחדים במינם לקרבנותיו. ישנו חיוך קפוי־שפתיים של סנטימטר בקושי, עם עיניים בוהקות ו־מסרק ממשכית המיועד לתרומה קטנה של מאה וחמישים אלף דולר. יש חיובים מכור־צים עם יד מלטפת וחול מהגנב, לתרו־מות קטנות יותר. יש חיבוק, ומכתבי־אהבה, ונסיעה לשדה התעופה וסיוור ב־